18/01/2026

Ο ιστορικός Μητροπολιτικός Ναός της Μυτιλήνης με το τεθησαυρισμένο ιερό σκήνωμα του πολιούχου του νησιού αγίου Θεοδώρου του Βυζαντίου

/ Γνώμες

Το ιστορικό κέντρο της παλαιάς πόλεως της Μυτιλήνης κοσμείται με τον αξιομνημόνευτο Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Αθανασίου, ο οποίος υπολογίζεται ότι είναι κτισμένος τουλάχιστον από τον 17ο αιώνα, αφού σύμφωνα με πρακτικό που σώζεται στον Α΄ παλαιό κώδικα της Μητροπόλεως Μυτιλήνης ανακαινίσθηκε κατά τα έτη 1706 -1707. Στον μεγάλο σεισμό του 1867 υπέστη σοβαρότατες ζημιές,οι οποίες δεν επέτρεπαν τη χρησιμοποίησή του.

- *Γράφει ο Αριστείδης Γ. Θεοδωρόπουλος (Εκπαιδευτικός)*

Ήδη από το έτος 1798 φυλάσσεται στον ναό ως πολύτιμος θησαυρός το σκήνωμα του πολιούχου της νήσου Λέσβου, αγίου νεομάρτυρος Θεοδώρου του Βυζαντίου (1774 – 1795),ο οποίος μαρτύρησε δι’ απαγχονισμού έξω από τα τείχη του κάστρου της Μυτιλήνης στις 17 Φεβρουαρίου 1795 και διέσωσε την πόλη από τη θανατηφόρο επιδημία της πανώλης το 1832. Γι’ αυτό τον λόγο ο επ’ ονόματι του Αγίου Αθανασίου ιστορικός Μητροπολιτικός Ναός της Μυτιλήνης αποτελεί λαοφιλές παλλεσβιακό προσκύνημα και είναι γνωστός στον ευσεβή και φιλάγιο λεσβιακό λαό και ως Άγιος Θεόδωρος.

Ο τρισυπόστατος ιστορικός αυτός ναός ανήκει στον τύπο της σταυροειδούς τρίκλιτης βασιλικής με εγγεγραμμένο θόλο και έχει μήκος 27 μ., πλάτος 12 μ. και ύψος 10 μ. Ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι το μνημειώδες και εμβληματικό γοτθικό κωδωνοστάσιο του ναού ύψους τριάντα τριών μέτρων, το οποίο ανεγέρθηκε το 1882 από πελεκητές πέτρες από τα λατομεία Σαρμοσάκ της Μ. Ασίας και αποτελεί αρχιτεκτονικό κόσμημα και ιστορικό σύμβολο για την πόλη της Μυτιλήνης.Ο ναός του Αγίου Αθανασίου ανακηρύχθηκε Μητροπολιτικός κατά το έτος 1721 επί αρχιερατείας του Μητροπολίτου Μυτιλήνης Νικοδήμου Αϊναζή (1708-1722) και έχει ιδιαίτερα μεγάλη καλλιτεχνική αξία, αφού κοσμείται με θαυμάσιο ξυλόγλυπτο τέμπλο που χρονολογείται στις αρχές του 18ου αιώνα και το οποίο μαζί με τη σκεπασμένη με κιβώριο ξυλόγλυπτη Αγία Τράπεζα στο Ιερό Βήμα, θεωρούνται από τα ωραιότερα δείγματα της μεταβυζαντινής ξυλογλυπτικής τέχνης στο νησί της Λέσβου.

Της ίδιας τεχνοτροπίας και χρονολογικής περιόδου είναι και ο ωραιότατος ξυλόγλυπτος αρχιερατικός θρόνος, ο οποίος φέρει την επιγραφή «1738 Μαΐου 6». Από τις φορητές εικόνες του αριστουργηματικού τέμπλου αξιομνημόνευτη είναι η εικόνα του Ιησού Χριστού, η οποία προέρχεται από τη Μ. Ασία και χρονολογείται τον 16ο αιώνα, ενώ στο πάνω μέρος του τέμπλου υπάρχουν σε δύο σερές 68 εικόνες διαστάσεων 0,34 Χ 0,26. Αξιόλογα είναι και τα εκκλησιαστικά κειμήλια του Μητροπολιτικού Ναού του Αγίου Αθανασίου, μεταξύ δε αυτών αξιομνημόνευτα είναι το χρυσοκέντητο επιτραχήλιο του 1644 του Οικουμενικού Πατριάρχου Ιωαννικίου του Β΄ και η λειψανοθήκη με μικρά τεμάχια λειψάνων διαφόρων αγίων. Ο ναός ιστορήθηκε το 1901 με αναγεννησιακής τεχνοτροπίας τοιχογραφίες από τον γνωστό Λέσβιο ζωγράφο Βασίλειο Κεσανλή.

Στο κέντρο του ναού και κάτω από τον δικέφαλο αετό υπάρχει κρύπτη, η οποία από το 1707 μέχρι και το 1783 χρησίμευε ως τόπος ταφής των Μητροπολιτών της Μυτιλήνης. Από το 1798 μέχρι και το 1832 φιλοξένησε το σεπτό λείψανο του πολιούχου της Λέσβου, αγίου νεομάρτυρος Θεοδώρου του Βυζαντίου, το οποίο από το 1935 φυλάσσεται μέσα σε αργυρά λάρνακα διακοσμημένη με ωραιότατες ανάγλυφες παραστάσεις. Η λάρνακα αυτή λιτανεύεται πανδήμως με ιδιαίτερη λαμπρότητα και με τη συμμετοχή χιλιάδων χριστιανών την Κυριακή του Παραλύτου (Δ΄ Κυριακή από το Πάσχα) μετά από τη θέσπιση διά του βασιλικού

διατάγματος της 8ης Μαΐου 1937 παλλεσβιακής πανηγύρεως την ημέρα εκείνη επ’ ευκαιρία της εορτής της ανακομιδής του ιερού λειψάνου του αγίου και της δι’ αυτού θαυματουργικής διασώσεως της πόλεως Μυτιλήνης από την επιδημία της πανώλης κατά το έτος 1832. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι η φυλασσόμενη στον Μητροπολιτικό Ναό εικόνα του αγίου Θεοδώρου του Βυζαντίου, η οποία ιστορήθηκε το 1806, δηλαδή μόλις έντεκα έτη μετά από τη μαρτυρική τελείωση του νεομάρτυρος, συγκαταλέγεται ως μία από τις παλαιότερες και ωραιότερες εικόνες του πολιούχου αγίου της Λέσβου.

Ο ιστορικός Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Αθανασίου αποτελεί το κέντρο της λατρευτικής και κατά τα παλαιότερα χρόνια της κοινωνικής και κοινοτικής ζωής της Μητροπόλεως Μυτιλήνης, αφού σ’ αυτόν τον ναό κατά την περίοδο της Οθωμανοκρατίας ο υπόδουλος Μυτιληνιός προσερχόταν για να προσευχηθεί και να ενισχυθεί πνευματικά. Ακόμη και οι δημογέροντες συναθροίζονταν στον ιστορικό αυτό ναό για να συζητήσουν τα προβλήματά τους. Σήμερα ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Αθανασίου Μυτιλήνης αποτελεί για κάθε φιλάγιο, φιλίστορα και φιλόκαλο κάτοικο και επισκέπτη της ευλογημένης και αγιοτόκου νήσου Λέσβου σημείο ιστορικής, καλλιτεχνικής και προσκυνηματικής αναφοράς και μελέτης, ταυτόχρονα δε αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της λεσβιακής πολιτιστικής κληρονομιάς και της λατρευτικής ζωής του ευσεβούς λαού του μεγαλύτερου νησιού του Αιγαίου Πελάγους.

Βιβλιογραφία

· Δουμούζη Γρηγορίου Α., Πρωτοπρεσβυτέρου, Τα ξυλόγλυπτα της Ιεράς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, Έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως Μυτιλήνης 2010.
· Δουμούζη Γρηγορίου Α., Πρωτοπρεσβυτέρου, Παλαιοχριστιανικά Βυζαντινά Μνημεία και Προσκυνήματα της Λέσβου, Έκδοση Ένωσης Ξενοδόχων Λέσβου, Μυτιλήνη 2011.
· Σπανού Αποστόλου Φ., Ναοί και Μοναστήρια της Μητροπόλεως Μυτιλήνης, Έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως Μυτιλήνης 2003.
· Σωτηρίου Γεωργίου Π., Ο Άγιος Θεόδωρος ο Βυζάντιος Πολιούχος Μυτιλήνης, Μυτιλήνη 1996.